

Nr 244.

Av herr **Hjalmarson m. fl.**, *angående uttagning och utbildning av värnpliktigt underbefäl (gruppchefer).*

1948 års värnpliktskommitté har beträffande uttagning och utbildning av värnpliktigt underbefäl (gruppchefer) föreslagit

att första tjänstgöringen för de värnpliktiga, som skola genomgå gruppchefsutbildning eller motsvarande utbildning, göres längre än för åldersklassens huvuddel,

att förlängningen tills vidare begränsas till 2 månader, ehuru härigenom endast de mest påtagliga av nuvarande brister i utbildningen avhjälpas,

att förlängningen fullgöres före inryckningen till första tjänstgöring för huvuddelen av de värnpliktiga i allmänhet,

att uttagningen till gruppchefsutbildning sker vid inskrivningsföreläsningsningar,

att värnpliktiga, som genomgå gruppchefsutbildning, befrias från huvuddelen av dem eljest åliggande handräkning och att för detta ändamål särskild civil handräkningspersonal anställs,

att förhöjt penningbidrag med två kronor skall utgå för den tid, varmed första tjänstgöringen överstiger den för värnpliktiga i allmänhet fastställda,

att en premie på 250 kronor skall utgå till gruppchefeleverna efter avslutad underbefälsutbildning.

Till stöd för dessa förslag vilja vi framhålla följande synpunkter. De utgöra en sammanfattning och komplettering av de motiv, som anförts av värnpliktskommittén.

En svensk gruppchef vid infanteriet — vid övriga truppslag uppställas motsvarande krav — bör kunna uppfylla följande fordringar:

Han skall

1. vara föregångsman som soldat,
2. eldtekniskt kunna leda gruppen under strid i plutonförband samt
3. kunna leda gruppen i lägen, där pluton- och högre chefer icke kunna göra sin stridsledning gällande.

Som gruppchefelever uttagas värnpliktiga, vilka både fysiskt och psykiskt äro bättre än huvuddelen av de värnpliktiga. De torde därför äga naturliga förutsättningar att bliva föregångsmän som soldater. Genom omorganisation av skytteplutonen har gruppernas vapenutrustning renodlats, varigenom uppträdan det kunnat förenklas. Samtidigt som de eldtekniska uppgifterna för gruppcheferna minskat, ha ökade krav lagts på plutoncheferna och deras ställföreträdare. Den tid, som härigenom vunnits i gruppchefsutbildningen, har

emellertid måst utnyttjas i min- och sprängtjänst, en utbildningsgren, som fått stor betydelse under och efter det andra världskriget. Det är så mycket mera angeläget att gruppcheferna bibringas en tillnärmelsevis tillfredsställande utbildning på min- och sprängtjänstens områden, som den korta första tjänstgöringstiden för de värnpliktiga i allmänhet icke medger dylik utbildning för dem i större utsträckning än att i fält jämte gruppchefen endast en man i gruppen kan beräknas vara utbildad i min- och sprängtjänst. Krigserfarenheterna visa, att bristande tillgång på i min- och sprängtjänst skolad personal liksom bristfälligheter i gruppchefernas utbildning härvidlag leder till stora förluster. Vidare kvarstå en mängd uppgifter, då gruppen uppträder självständigt och plutonchefen eller ställföreträdaren ej kan göra sin stridsledning gällande. En mera konkret redogörelse för dessa uppgifter må belysa detta närmare.

Under *anfallets* avgörande skede upphör enligt all krigserfarenhet pluton- och högre chefers stridsledning. Alla stridshandlingar få ett mycket snabbt förlopp, och plutonen är som regel utspridd över en stor yta. Här måste allt befäl — sålunda även gruppcheferna — kunna ingripa snabbt utan att invänta order.

Under *avvärijande försvar*, den stridsform som är mest platsbunden och därför ur vissa synpunkter minst krävande för befälet, är det numera möjligt att med *en* skyttepluton åstadkomma samma eldverkan, som förr uppnåddes med den dubbla eller tredubbla styrkan gevärsinfanteri. Härav följer, att det är möjligt att åstadkomma samma kraft i försvarets eldsystem över ett två till tre gånger större område än tidigare. Förutsättningen för att kunna utnyttja dessa vapentekniska framsteg är emellertid, att plutonen grupperas över en relativt stor yta. Terrängen medger nämligen i allmänhet icke, att plutonens område kan försvaras från endast en plats. Härtill kommer, att den eldinsats, som erfordras för att nedkämpa en till försvar grupperad motståndare, är direkt proportionell till den beskjutna ytan. Kan plutonens grupperingsområde lokaliseras till ett motståndsnäste med en yta av 100×100 m erfordras endast $\frac{1}{6}$ av den eldinsats, som kräves, om plutonen fördelas på fyra motståndsnästen inom ytan 300×200 m. Varje motståndsnäste måste emellertid ledas av ett befäl, som äger förmåga, kunskaper och auktoritet att självständigt utöva stridsledning. Tillgången på kvalificerat befäl kommer alltså direkt att inverka på förbandens taktiska användning. Detta förhållande har också tagit sig uttryck i följande reglementariska bestämmelse (Taktiska anvisningar för avvärijande försvar, mom. 32, fastställt 1949): »Utan att kravet på djup eftersättes, kan bredden göras jämförelsevis stor vid förband med god utbildning, krigserfarenhet, fullt stridsvärde, modern beväpning, fullständig utrustning och riklig tillgång på artilleri, särskilt då god tid finnes för förberedelser. Stor bredd kan även tas ut i terräng, där goda betingelser finnas för den försvarandes skydd och eld. Bredden måste däremot inskränkas i den mån dessa förutsättningar saknas.»

Vid *försvar mot lufttrupp* eftersträvas en ytgruppering. Den yta ett för-

band kan täcka med eld är härvid liksom vid avvärjande försvar bland annat beroende av antalet motståndsenheter, på vilka förbandet kan uppdelas. Reglementet föreskriver, att förbanden skola så sammanhållas, att varje enhet kommer under lägst plutonchefs eller ställföreträdarens befäl, bland annat därför att våra gruppchefer icke anses kunna självständigt leda striden i sådana lägen.

Den *fördröjande striden* på djupet föres främst genom eldöverfall och anfall med begränsat mål mot trupp som söker röja sig fram genom utförda fältarbeten (mineringar, blockering av vägar m. m.). Genom sådana anfall tvingas fienden till en avsevärd insats av trupp för att skydda sin tekniska trupp och dennas understöds- och underhållsorgan, som följa bakom. Även om dessa överfall och anfallsstötter helst skola utföras med större styrkor än enstaka grupper, torde bristen på trupp många gånger nödvändiggöra en uppdelning även på de minsta enheterna. Endast härigenom torde en mera kontinuerlig störande verksamhet kunna åstadkommas. Erfarenheterna från finska kriget ge belägg för denna stridsforms stora effektivitet i förhållande till de insatta styrkornas storlek. Uppträdandet blir i stort detsamma som under fria kriget, en stridsform, som icke något befäl bör stå främmande för. Kunna gruppcheferna icke hjälpligt behärska stridsledning och stridsteknik under fördröjande strid och fria kriget, innebär detta en avsevärd inskränkning i möjligheterna att effektivt utnyttja arméstridskrafterna.

Patruller föras som regel av underbefäl och är den oftast förekommande verksamhet, under vilken gruppchefen måste uppträda självständigt. Spanande och skyddande patrullers möjligheter att riktigt lösa sina uppgifter äro ofta grundläggande för hela förbandets uppträdande. Rekognosceringspatrullens uppgift måste numera göras beroende av patrullchefens omdöme, varför det endast i mycket enkla fall är möjligt att överlåta befälet till en gruppchef, om denne icke erhållit en mera grundlig utbildning.

Förflyttning under fientligt flygtryck skall utföras med avsevärda avstånd mellan grupperna, som sammanhållas i största möjliga utsträckning. Det ankommer på gruppchefen att alltefter läget självständigt leda sin grupp under förflyttningen. I lägen, där tidigare kompani- och plutonchefer kunna göra sig gällande och direkt kunde leda marschen, måste numera gruppchefen gripa in och handla efter eget omdöme.

Sammanfattningsvis kan sägas, att kraven i fält på gruppchefen snarare ökat än minskat, om stridskrafterna skola kunna utnyttjas fullt effektivt. Ju kortare utbildning huvuddelen av de värnpliktiga erhåller, desto större krav måste ställas på befälet. Vår kvantitativa underlägsenhet gentemot en stormakts personella resurser, vår kvalitativa underlägsenhet främst på grund av den korta utbildning, som huvuddelen av krigsmaktens personal erhåller, samt våra stridskrafterns ringa styrka i förhållande till den yta, som skall försvaras, nödvändiggöra att största möjliga effekt uttages för att stridskrafterna skola kunna lösa dem åvilande uppgifter.

För att gruppcheferna över huvud taget skola kunna fullgöra dem vanli-

gast åliggande uppgifter kräves — trots att viss förenkling i stridstekniken åvägabragts och även om gruppchefslevernna befrias från dem eljest åliggande handräckning — en ökning av utbildningstiden. Av värnpliktskommitténs utredning framgår, att en förlängning med 2 månader måste betecknas som ett minimum.

Vi finna det angeläget, att riksdagen nu fattar beslut om en förbättring av gruppchefsutbildningen i enlighet med vad värnpliktskommittén föreslagit. Principbeslut härom medför icke ökade kostnader för det kommande budgetåret i vidare mån än att det beträffande inskrivningsförrättningarna medför en merkostnad av omkring 140 000 kronor. Ett sådant beslut giver emellertid de militära myndigheterna möjlighet att i tid vidtaga erforderliga förberedelser för det nya systemets genomförande.

Under återopande av vad sålunda anförts och under hänvisning till vad värnpliktskommittén framhållit hemställa vi,

att riksdagen måtte bifalla de förslag beträffande uttagning och utbildning av värnpliktigt underbefäl (gruppchefer), som framförts av 1948 års värnpliktskommitté.

Stockholm den 26 januari 1950.

Martin Skoglund.

Folke Kylling.

Elis Håstad.

Erik Hagberg
i Malmö.

Jarl Hjalmarson.

Torgil v. Seth.

Ernst V. Staxäng.